

R-98-50

Förstudie Oskarshamn

Tredimensionella aspekter rörande åtkomst av mark för djupförvar

Alrutz' Advokatbyrå AB

November 1998

Svensk Kärnbränslehantering AB

Swedish Nuclear Fuel
and Waste Management Co
Box 5864

SE-102 40 Stockholm Sweden

Tel 08-459 84 00
+46 8 459 84 00

Fax 08-661 57 19
+46 8 661 57 19

Förstudie Oskarshamn

Tredimensionella aspekter rörande åtkomst av mark för djupförvar

Alrutz' Advokatbyrå AB

November 1998

SAMMANFATTNING

Denna rapport ingår i Svensk Kärnbränslehantering AB:s, SKB, förstudier rörande förutsättningarna för placering av djupförvar för använt kärnbränsle inom Oskarshamns kommun. Rapporten belyser de skyddsbestämmelser som gäller för bevarande av naturvärden och andra skyddsintressen samt också frågan hur SKB kan få tillgång till mark för utbyggnad av ett tänkt djupförvar.

Rapporten utgår från två huvudalternativ, nämligen placering av djupförvar vid Simpevarp alternativt på annan, icke utpekad, plats inom kommunen. I båda lokaliseringsfallen kan djupförvaret placeras rakt under markanläggningarna eller inom en radie av ca 10 km från erforderliga markanläggningar.

Sammanfattningsvis framkommer av rapporten att båda alternativa utförandena kan komma till stånd vid Simpevarp. Den underjordiska förläggningen av djupförvaret bör placeras antingen rakt under markanläggningen alternativt i en västlig sektor från Simpevarp.

Inom Oskarshamns kommun kan ett djupförvar förläggas på många platser utan att skyddsbestämmelser för naturvård, friluftsliv, kultur m.m. förnärmast. Beroende på geografisk placering uppkommer emellertid påtagliga störningar av transporter till och från anläggningen. Utförande av vägar, järnväg och hamn kan också krävas.

Omhändertagande av det använda kärnbränslet från det svenska kärnkraftsprogrammet är en nationell angelägenhet. Lagstiftningen ger möjlighet för SKB att få tillgång till erforderlig mark för detta.

Med stöd av expropriationslagen kan SKB erhålla tillgång till mark för att anläggningar såväl på markytan som i underjorden. Den mark som förvärvas, eller som används med servitutsrätt, skall ersättas efter marknadsvärde. Fastighetsägarna skall alltså hållas skadeslösa. Förutsättningarna att träffa frivilliga uppgörelser om in- och utskiftning av mark kommer att eftersträvas så långt möjligt.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
1. Orientering om rapport	1
2. Allmänt om djupförvar	1
3. Närmare om rapportens frågeställningar	3
4. Skyddsbestämmelser för bevarandeintressen avseende Oskarshamns kommun	4
4.1 Kort om prövningsförfarandet enligt naturresurslagen och miljöbalken	4
4.2 Närmare om gällande skydd i Oskarshamns kommun	6
4.3 Skyddsbestämmelsernas räckvidd	8
4.3.1 Skyddsbestämmelsernas utsträckning i sidled	8
4.3.2 Skyddsbestämmelsernas utsträckning i djupled	10
4.4 Sammanfattande synpunkter på djupförvar med olika utföranden och förläggning	13
4.4.1 Anläggningen vid Simpevarp	13
4.4.2 Alternativ lokalisering i Oskarshamns kommun	15

5.	Vilka begränsningar finns mot att utföra djupförvar inom mark och vattenområde som ägs av annan än SKB	16
5.1	Allmänt om äganderättens utsträckning	16
5.2	Allmänt om vilket markbehov som erfordras vid utbyggnad av djupförvar	18
5.3	Frivilliga upplåtelser respektive tvångsvis ianspråktagande av fastigheter	20
5.4	Rättsliga förutsättningar för ianspråktagande av mark för utförande och drift av djupförvar	20
5.5	Kort om prövningsförfarandet enligt expropriationslagen	21
5.6	Sammanfattande synpunkter rörande åtkomst av mark för djupförvar	23

1998-11-24

Tredimensionella aspekter rörande åtkomst av mark för djupförvar

1. Orientering om rapport

Förevarande rapport ingår i Svensk Kärnbränslehantering AB:s, SKB, förstudie rörande förutsättningar för placering av djupförvar för använt kärnbränsle inom Oskarshamns kommun. Rapporten utgör en del av ett större arbete inom projektgruppen Samhälle. Projektgruppen har utarbetat även rapporter benämnda Omvärdsanalys för Oskarshamns kommun, Djupförvar i Oskarshamn - socioekonomiska konsekvenser, Konsekvenser för besöksnäringen i Oskarshamns kommun vid ett djupför och Påverkan på fastighetspriser för etablering av kärntekniska anläggningar.

För denna rapport svarar undertecknad författare ensam. Författaren är advokat och delägare i Alrutz Advokatbyrå AB i Stockholm. Författaren har sedan början av 1980-talet arbetat uteslutande med tillståndsfrågor inom det miljörättsliga och vattenrättsliga fältet. Erfarenheter från detta arbete ligger till grund för redovisningar och synpunkter som lämnas nedan.

Rapporten avser att belysa de skyddsbestämmelser som gäller för bevarande av naturvärden och andra skyddsintressen samt markägarfrågor som kan påverka utformningen samt lokaliseringen av ett djupförvar inom Oskarshamns kommun. De aktuella frågeställningarna behandlas i skilda avseende också i andra rapporter till vilka kommer att hänvisas.

2. Allmänt om djupförvar

SKB:s förstudie för Oskarshamns kommun utgår från antagandet att det använda kärnbränslet från Sveriges kärnenergianläggningar skall placeras i ett djupförvar ca 500 m under markytan. Enligt SKB:s gällande planering bör ett blivande djupförvar anläggas i etapper. I en första etapp utföres en mindre del av djupförvaret, inom vilket ca 1/10 av det totala kärnavfallet kan rymmas. Efter utvärdering av deponeringsteknik samt övriga verkningar av etapp 1 avgöres om djupförvaret skall utvidgas på aktuell plats eller alternativt omhändertagande av kärnavfallet skall ske.

Projektarbetet inom förstudie för Oskarshamns kommun bedrivs med förutsättningen att ett djupförvar kan utformas på så sätt att det 500 m under jord belägna förvarsutrymmet placeras rakt under de anläggningar som erfordras i marknivå såsom tillfarter, kontorsbyggnader, ventilationsutsläpp m.m.

Ett alternativt utförande av djupförvar utgår från att de djupt belägna förvarsutrymmena förläggs som mest ca 10 km från anläggningarna i marknivå. Mellan anläggningsdelarna utföres minst en transporttunnel. Längs transporttunneln kan komma att erfordras ett eller flera ventilations- och/eller personaltransportschakt med åtföljande byggnader och ventilationstorn i markplanet.

De planerade alternativa utförandena av djupförvar utvecklas och redovisas utförligt i rapporter av andra projektgrupper.

Förutom att djupförvaret kan utföras med skilda utformningar, behandlar denna rapport två principiella alternativa förläggningar av djupförvaret. Den ena är ett utförande av djupförvaret i anslutning till Oskarshamnsverket på Simpevarpshalvön. Den andra alternativa lokaliseringen, kring vilken resonemang föres, är obestämmd geografiskt men förutsätter en placering utan uppenbar konflikt med gällande skyddsbestämmelser för bevarande av natur, friluftsliv m.m.

Följande benämningar används för lokaliseringsfallen med alternativa utföranden.

Fall 1a: Djupförvarsanläggningar med underjorddel rakt under markanläggningar, lokaliserade till Simpevarpshalvön.

Fall 1b: Djupförvarets markanläggningar lokaliserade till Simpevarpshalvön med ett underliggande djupförvaret beläget inom ca 10 km från Simpevarpshalvön.

Fall 2: Djupförvaret placerat på annan plats inom Oskarshamns kommun utan konflikt med bevarandeintressen. Även i detta fall kan underjordsavdelningen vara förskjutna i förhållande till ovanjordsanläggning.

Lokaliseringsfallen redovisas schematiskt på Bil. A.

3. Närmare om rapportens frågeställningar

Som ovan antytts avser rapporten att behandla de hinder och begränsningar mot utförande av djupförvar i Oskarshamns kommun som följer av fastställda skyddsbestämmelser för bevarande av naturvård, friluftsliv, kulturmiljöer m.m. Därtill behandlar rapporten förhållandet att ett djupförvar kan komma i konflikt med markägares intressen. Rapporten utvecklar förutsättningarna för SKB att erhålla erforderlig tillgång till mark och/eller vattenområden.

Redovisningen sker i första hand mot bakgrund av gällande lagstiftning. Som torde vara allmänt känt kommer fr.o.m. den 1 januari 1999 en ny miljöbalk att träda i kraft. Det innebär att merparten av den nu gällande miljöskyddslagstiftningen upphör att gälla. Detta förhållande motiverar att rapporten behandlar såväl nu gällande lagstiftning som de förhållanden som kommer att gälla fr.o.m. år 1999.

Den nya miljöbalken innebär enligt lagstiftaren en ny skärpt och samordnad miljöskyddslagstiftning. Av den kommande redovisningen i nu aktuella frågor, skall kunna utläsas de förändringar som följer av den nya lagstiftningen.

Enligt rapportens titel beaktas särskilt de tredimensionella aspekterna på skyddsbestämmelserna för bevarandeintressen samt på gränserna för fastighetsägande. Härmed avses att belysa de frågeställningar som sammanhänger med inverkan av utförande och drift av ett djupförvar, inte endast i markplanet utan även i djupled. Förenklat kan frågeställningar väckas såsom "gäller förekommande skyddsbestämmelser under markytan" eller "hur långt ned i jorden sträcker sig fastighetsägarens dispositionsrätt".

Däremot behandlar rapporten endast mera översiktligt tillståndsfrågor och bedömningar som ej direkt sammanhänger med de nyssnämnda frågeställningarna. För fördjupning i sådan fråga hänvisas till andra rapporter, exempelvis Johan Anderssons och undertecknads rapport Tillämpliga lagar, provningsförfarande och krav på tillståndshandlingar inför en ansökan om djupförvaret, SKB 1996,

som behandlar nu gällande rätt. Det skall alltså framhållas att den nu aktuella rapporten inte har ambitionen att ge en helhetsbeskrivning av det förfarande som krävs för inhämtande av erforderliga tillstånd för ett djupförvar.

4. Skyddsbestämmelser för bevarandeintressen avseende Oskarshamns kommun

Om ett djupförvar för använt kärnbränsle skall lokaliseras till Oskarshamns kommun, måste anpassning göras för undvikande av konflikt med de bestämmelser som finns med syftet att skydda och bevara värdefulla miljöer.

Skyddsbestämmelserna har olika dignitet. Bevarandevärdena har graderats från att vara av riksintresse, regionalt intresse eller lokalt intresse. Övergripande skyddsbestämmelser för bevarande av riksintressen finns således i lag om hushållning med naturresurser m.m. (SFS 1987:12), vanligen benämnd naturresurslagen. Till detta kommer lagskyddade områden som nationalparker, naturreservat och naturskyddsområden. Regionala skyddsbestämmelser fastställs av länsstyrelsen ävensom av kommun. På sätt närmare redovisas i det följande samverkar i många avseende de olika skyddsnivåerna.

De skilda skyddsbestämmelserna skall beaktas särskilt vid den lokaliseringsprövning som kommer att föregå ett eventuellt djupförvar. Det gäller framför allt den prövning som skall ske enligt naturresurslagen och enligt den blivande miljöbalken. Det kan i sammanhanget nämnas att det även vid övrig tillståndsprövning beaktas förekomsten av skyddsbestämmelser. Exempelvis sker så vid prövning enligt kärntekniklagen, miljöskyddslagen och vattenlagen och enligt den snart gällande miljöbalken.

4.1 **Kort om prövningsförfarandet enligt naturresurslagen och miljöbalken**

Enligt gällande lagstiftning skall prövning av djupförvar ske enligt naturresurslagen, miljöskyddslagen, vattenlagen samt kärntekniklagen. m.fl.

Bestämmelserna i naturresurslagen reglerar i vad mån en anläggning såsom ett djupförvar får komma till stånd eller ej. Den avgörande lokaliseringsprövningen görs av regeringen. Först efter ett bifall till lokalisering av anläggningen, prövas förutsättningar för djupförvaret enligt övrig lagstiftning. Det innebär att när regeringen avgjort lokaliseringen, prövar Koncessionsnämnden för miljöskydd förutsättningarna enligt miljöskyddslagen och vederbörande vattendomstol handlägger frågor enligt vattenlagen. Kärnteknikfrågor avgörs med stöd av kärntekniklagen slutligt av regeringen.

Enligt den nya miljöbalken kommer prövningsförfarandet till vissa delar att förändras. Den grundläggande lokaliseringsfrågan avgörs fortfarande av regeringen. Emellertid bereds lokaliseringsfrågan av en av de fem nyinrättade miljödomstolarna från vilken frågan hänskjuts till regeringen. Efter regeringens avgörande av lokaliseringsfrågan återgår handläggningen till miljödomstolen som behandlar övriga miljö- och vattenfrågor. Miljödomstolen fastställer de villkor som skall gälla för verksamheten samt de försiktighetsmått som erfordras för att begränsa inverkan på omgivningen av verksamheten.

I miljöbalken har infogats bestämmelser som motsvarar den nu gällande miljöskyddslagen och stora delar av vattenlagen. Det innebär att prövningsförfarandet inte längre är uppdelat på Koncessionsnämnden och vattendomstol. I stället behandlas frågor enligt miljöbalken av någon av de fem miljödomstolar som inrättas fr.o.m. januari 1999. Dessa domstolar tillskapas genom utbyggnad av nuvarande vattendomstolarna i Umeå, Östersund, Stockholm, Vänersborg samt Växjö. Följaktligen kommer en eventuell prövning av lokalisering av djupförvar inom Oskarshamns kommun att handläggas av den blivande miljödomstolen i Växjö.

Miljödomstolens domar får överklagas till miljööverdomstolen, som är en avdelning inom Svea Hovrätt i Stockholm. Miljööverdomstolens domar kan överklagas till Högsta domstolen. Här förutsättes emellertid s.k. prövningstillstånd, vilket endast ges om målet är av särskilt intresse. Det finns anledning att framhålla att samtliga

domstolar är bundna av regeringens inledande beslut i lokaliseringsfrågan.

En nyhet som följer av miljöbalken är att domar får överklagas inte endast av sökanden samt berörda sakägare utan även av miljöorganisationer som har minst 2 000 medlemmar och som funnits i minst 3 år.

Miljöbalkens bestämmelser om vad en ansökan skall innehålla innebär vissa skillnader jämfört med nu gällande bestämmelser. Särskilt gäller detta reglerna kring miljökonsekvensbeskrivningar. Med hänsyn till djupförvarets art och betydelse, skall i god tid innan en ansökan om lokalisering och tillstånd utformas, samråd med länsstyrelsen ske och en s.k. miljökonsekvensbedömning göras. Härpå skall ett brett samråd och informationsinhämtande ske vilket skall ligga till grund för en omfattande miljökonsekvensbeskrivning. Arbetet med en miljökonsekvensbeskrivning skall påbörjas långt innan en ansökan kan inges till miljödomstolen. Nytt blir också att motparter ges möjlighet att lämna synpunkter på inte endast ansökan utan också på miljökonsekvensbeskrivningen.

I det arbete som föregår miljökonsekvensbeskrivningen ingår att beskriva de lagskyddade områden som kan beröras av djupförvaret samt de skyddsbestämmelser som gäller för bevarande av riksintressen, regionala intressen och lokala intressen. I följande avsnitt redovisas hur gällande skyddsbestämmelser kan utgöra hinder för lokalisering av ett djupförvar.

4.2 Närmare om gällande skydd i Oskarshamns kommun

Oskarshamns kuststräcka omfattas av långtgående skydd enligt naturresurslagen. Skyddsbestämmelserna har utformats till skydd för naturvården samt det rörliga friluftslivet. Större industrianläggningar såsom ett djupförvar får över huvud taget inte utföras i kustområdet norr om Simpevarp. Längs Oskarshamnskusten i övrigt kan anläggningar komma till stånd endast i anslutning till plats där större industrianläggningar redan finnes. Skyddsbestämmelserna får tolkas på det viset att längs kustområdet i Oskarshamns kommun

kan ett djupförvar lokaliseras i första hand till det område i Simpevarp där Oskarshamns kärnkraftverk och centrala mellanlagret för använt kärnbränsle är lokaliserade. Härutöver kan eventuellt större industrianläggningar, såsom djupförvar, också lokaliseras till området kring Oskarshamns hamn (något ytterligare härom nedan).

Nu aktuella skyddsbestämmelser återfinns i naturresurslagen.

3 kap.

"§ 2. Inom följande områden skall turismens och friluftslivet, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

- - - - -

Kustområdena och skärgårdarna i Småland och Östergötland från Oskarshamn till Arkösund.

- - - - -

§ 3. Inom kustområdena och skärgårdarna - - - i Småland och Östergötland från Simpevarp till Arkösund - - - får anläggningar som avses i 4 kap. 1 § första stycket inte komma till stånd.

§ 4. Inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp och från Arkösund till Forsmark - - -.

Inom områden som avses i första stycket får anläggningar som avses i 4 kap. 1 § första stycket 1 - 7 och 10 - 11 komma tillstånd endast på platser där anläggningar som skall prövas enligt 4 kap. 1 § första stycket redan finns.

Anmärkning. Med anläggningar som avses i 4 kap. 1 § enligt ovan avses större industrianläggningar samt anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt lagen om kärnteknisk verksamhet m.m.

Skyddsbestämmelserna enligt de olika skyddsnivåerna för Oskarshamns kommun redovisas utförligt i Lars Birgerssons m.fl. rapport Förstudie Oskarshamn, Markanvändning och miljöaspekter. För en fördjupning av bestämmelsernas omfattning hänvisas till denna rapport. I rapporten har infogats kartbilagor av vilka tydligt framgår skyddsbestämmelsernas geografiska utsträckning. För läsarens bekvämlighet vid genomgång av den i handen hållna rapporten har

kopior av Birgerssons kartbilagor benämnda Oskarshamns kommun Begränsande exploateringsmöjligheter samt Kommunens markdispositionsplan fogats också till förevarande rapport (Bil. B och C).

Förutom skyddsbestämmelser till skydd för naturvård och friluftsliv omfattas Simpevarpshalvön av skyddsbestämmelser av riksintresse för energiproduktion m.m. enligt 2 kap. 8 § naturresurslagen. Det innebär att Simpevarpshalvön skall skyddas mot åtgärder som kan försvåra området nyttjande för energiproduktion m.m.

Av Oskarshamns kommuns markdispositionsplan kan utläsas också det skydd som utlagts på regional och lokal nivå. Dessa skyddsbestämmelser redovisas i nyssnämnda rapport av Birgersson.

Sammanfattningsvis kan noteras att för Oskarshamns kommun gäller ett omfattande och långtgående skydd för kustområdets mark och vatten. Därtill har betydande områden av de inre delarna av kommunen angivits skyddsvärda för friluftsliv, kulturmiljö, jordbruk och naturvård.

4.3 Skyddsbestämmelsernas räckvidd

4.3.1 Skyddsbestämmelsernas utsträckning i sidled

Skyddsbestämmelserna i naturresurslagen har i det närmaste utan materiella ändringar överförts till miljöbalken. Jämfört med nuvarande regler minskar antalet fall då regeringen skall pröva lämpligheten av föreslagen plats. För kärntekniska anläggningar gäller som tidigare regeringens prövning av lokaliseringen. Nytt är att annan stat som kan påverkas, skall beredas information om planerna. För ett djupförvar i Oskarshamn lär detta inte vara aktuellt.

De geografiska områdena som anges i skyddsbestämmelserna i naturresurslagen och miljöbalken är i många avseende inte närmare gränsbestämda. Av förarbetena till naturresurslagen framgår att avsikten är att lagbestämmelserna skall kompletteras genom respektive kommuns redovisning inom ramen för kommunala översiktsplaner.

För Oskarshamns kommun innebär det att skyddsbestämmelserna enligt 3 kap. naturresurslagen kommit att begränsas i den nordöstra delen av kommunen genom länsväg från Figeholm förbi Stora Laxemar, Gässhult, Kråkemåla till Klintemåla. Kustområdet öster om sagda väg ingår i det skydd till fromma för naturvården och friluftslivet som följer av naturresurslagens bestämmelser.

Det kan vidare utläsas från karta, bilaga B, att den västra begränsningslinjen vid Oskarshamn är förlagd ett stycke ut i Kalmar sund. Detta kan innebära att skyddsbestämmelserna inte gäller för strandlinjen för Oskarshamns stad. Något hinder mot djupförvar skulle därmed inte föreligga. Häremot talar dock lydelsen i lagtexten som anger "... kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp ...".

Med hänvisning till de inledningsvis uppdragna förutsättningarna för denna rapport, behandlas en lokalisering i Oskarshamns stad inte vidare.

Utsträckningen till havs i öster av naturresurslagens skyddsbestämmelser har i förarbetena till naturresurslagen ansetts sträcka sig mellan 1 och 3 nautiska mil utanför den s.k. baslinjen. I praktiken innebär detta som mest ca 6 km utanför de yttre skärgårdsöarna.

Bestämmelserna i naturresurslagen har således kommit att kompletteras genom den kommunala översiktsplaneringen. Skyddsområdena har fått en geografisk avgränsning. Det är således klart inom vilka områden exempelvis större industriella anläggningar inte kan komma till utförande.

I förarbetena till naturresurslagen framhålles att vid tillståndsprovning av miljöstörande verksamhet, skall beaktas närheten till skyddsområden och risken för störning och påverkan på skyddsintressena, även när en tänkt anläggning lokaliseras till en plats som geografiskt ej omfattas av skyddsbestämmelser.

Praxis på detta rättsområde är relativt sparsam. Endast ett fåtal större industrianläggningar har kommit att lokaliseras efter prövning enligt naturresurslagen. Några direkta jämförelser med de förhållanden som gäller ett djupförvar finns därför inte. Av intresse kan likväl nämnas följande två fall.

Vid lokaliseringsprövningen skall beaktas om en tänkt anläggningen kan påtagligt skada de angivna skyddsintressena. Vilken art av störning och hur omfattande den kan vara, får avgöras från fall till fall. Exempelvis bedömde regeringen att det s.k. Äspölaboratoriet strax norr om Simpevarpshalvön kunde utföras trots ny bebyggelse och vägdragning erfordrades i område som avses i naturresurslagen 3 kap. 2 §.

Vid tillämpning av en annan bestämmelse i naturresurslagen nämligen 3 kap. 7 § rörande nationalstadspark i Stockholm, blev utgången en annan. Lagtexten har i denna paragraf emellertid en skarpare skrivning vilket föranledde regeringsrätten att undanröja ett positivt beslut av regeringen. Sakfrågan gällde i det fallet huruvida ett mindre antal träd fick avverkas, för att efter byggnadsarbeten ersättas med nyplanterade träd. Ett sådant intrång i parklandskapet ansågs ej förenligt med lagen.

4.3.2. Skyddsbestämmelsernas utsträckning i djupled

En fråga inför förstudier för djupförvar är i vad mån skyddsbestämmelser till förmån för naturvård, friluftsliv, kulturmiljö m.m. begränsar möjligheterna att utföra anläggningar mellan markytan och 500 m därunder.

I förarbetena till naturresurslagen synes inte något ha nämnts om skyddsbestämmelsernas räckvidd i djupled. Inte heller i naturresurslagens föregångare, den fysiska riksplaneringen, synes frågan vara behandlad. I och för sig är inte att förvånas över att förutsättningarna för ett djupförvar inte närmare behandlats i förarbetena till naturresurslagen. Byggnade under markytan är emellertid icke någon ny företeelse, varför frågeställningen kunde förutsättas vara behandlad av lagstiftaren. Frågan om djupförvar uppmärk-

sammades i förarbetena genom att SKB ifrågasatte om naturresurslagens skyddsbestämmelser skulle komma att utgöra ett hinder för undersökningar av berggrunden i syfte att finna lämpliga områden för slutförvaring av kärnbränslen. Departementschefen framförde att de föreslagna bestämmelserna inte hindrade dylika undersökningar, om de utförs så att de inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Däremot omöjliggör skyddsbestämmelserna en anläggning för slutförvaring av kärnbränsle inom de s.k. obrutna kustområdena. För Oskarshamns del innebär det sträckan från Simpevarp och norr därom.

Den omständigheten att nu aktuell fråga inte behandlats i lagstiftningen och i förarbetena, kan inte tas till intäkt för att de skilda skyddsbestämmelserna ej har inverkan på djupet. Å andra sidan kan inte heller göras gällande att skyddsbestämmelserna utan begränsning har räckvidd till jordens medelpunkt. I stället bör vid bedömningen utgå från det syfte respektive skyddsbestämmelse utformats för. Det torde kunna förutsättas att en transporttunnel i berg belägen på stort djup under markytan, inte inverkar negativt på exempelvis friluftsliv och kulturmiljö. Inte heller kan någon märkbar påverkan normalt anses uppkomma på naturvårdsintresset. Frågan blir annorlunda besvarad om tunneln ligger ytligt så att växtlighet skadas eller om tunneln medför en kraftig dränering av grundvatten. En jämförelse kan här göras med tunnelarbetena i Hallandsås. Grundvattendränaget via den tunneln riskerar att påverka växtlighet och naturmiljö långt utanför tunneln.

I normalfallet innebär emellertid tunnelarbeten inte sådan omfattande påverkan som följt av arbetena i Hallandsås. För SKB:s underjordsarbeten för djupförvar är det uppenbart att de krav som ställs på anläggningen, förutsätter bergkvalitet och tätning i sådant omfattning att grundvatteninträngningen blir liten. Det sagda visar emellertid att skyddsbestämmelsernas utsträckning i djupled i vissa avseenden får avgöras från fall till fall med utgångspunkt från de förhållanden som bedöms gälla för det aktuella projektet. Avgörande för skyddsbestämmelsernas utsträckning är således syftet med skyddet. Visar det sig att djupt liggande anläggningar påverkar exempelvis markytans beskaffenhet och växtligheten, kan en ne-

gativ påverkan på naturvårdsintressen uppkomma. Även fritidsintresset kan påverkas av ändrad markbeskaffenhet. Det bör dock i det enskilda fallet göras en skälighetsavvägning. En mycket obetydlig påverkan av den art som nu skisserats, torde inte komma att i sig motivera ett ogillande av lokaliseringsansökan, så länge det skyddsvärda intresset ej träds för när. I lagtexten dras gränsen vid bedömningen .. inte påtagligt skadar ..

Frågan om skyddsbestämmelsernas utsträckning i djupled kan även belysas med hur störningar från anläggningar utanför skyddade områden bedöms. Exempelvis skulle en mycket restriktiv inställning visavi lokaliseringsansökningar för anläggningar utanför skyddsområde kunna innebära att industrialanläggningar till följd av rökgasutsläpp och vattenutsläpp inte kan uppföras inom flera tiotals mil utanför skyddade områden.

Som ovan berörts finns inte någon omfattande praxis att hänvisa till för svar på frågorna. Det gäller naturligtvis särskilt eftersom ett djupförvar är en högst unik anläggning.

En jämförelse kan emellertid göras med den lokaliseringsprövning enligt naturresurslagen som föregick utförandet av det s.k. Äspölaboratoriet strax norr om Simpevarpshalvön. Äspölaboratoriet är jämförbart med ett djupförvar i den bemärkelsen att från en markanläggning har en tunnel drivits till ett djup av ca 500 m. Tunneln börjar på Simpevarpshalvön och sträcker sig norrut mot Äspö under vilken ö tunneln skruvas i serpentinform till djupet 500 m. Ovanpå Äspö har uppförts personalbyggnader, hissmaskineri m.m. Transporttunneln sträcker sig under huvudsakligen vattenområden som skyddas enligt naturresurslagen för naturvård och friluftsliv. Äspö är i sin helhet belägen inom detta område. Avgörande vid prövning av lokaliseringen på Äspö var frågan om byggnader på Äspö. Transporttunnelns förläggning bedömdes inte ha någon betydelse. Det må för fullständighets skull anmärkas att Äspölaboratoriet inte var förprövningspliktigt enligt naturresurslagens bestämmelser i 4 kap. 1 §, utan prövades enligt naturresurslagen med stöd av 4 kap. 2 § enligt vilken bestämmelse regeringen självmant

kan pröva lokaliseringsfrågan. Äspölaboratoriet är nämligen inte en kärnteknisk anläggning.

4.4. Sammanfattande synpunkter på djupförvar med olika utföranden och förläggning

Som ovan anmärkts kan ett djupförvar utföras med underjordsanläggningen dels rakt under markanläggningar och dels inom ca 10 km avstånd. Vidare kan djupförvar i princip anordnas i anslutning till Simpevarpshalvön samt även på annan plats inom kommunen. I det följande redovisas sammanfattande synpunkter enligt dessa principiella alternativ. Typanläggningarnas utförande framgår av bilaga A.

4.4.1 Anläggningen vid Simpevarp

Fall 1a innebär en anläggning som utförs i sin helhet inom Simpevarpshalvön. Djupförvarsdelen förläggs under markanläggningarna, vilka ryms inom det industriområde som redan är ianspråktaget för Oskarshamnsverket och det centrala lagret för använt bränsle, CLAB.

Fördelen med en förläggning av djupförvar inom Simpevarpshalvön är uppenbar. Anläggningen utförs i anslutning till befintliga anläggningar. Några nya transportanordningar såsom vägar, järnvägar och hamnar erfordras inte. Härigenom begränsas påverkan på miljön och övriga bevarandeintressen. En förläggning inom Simpevarpshalvön överensstämmer med det riksintresse till skydd för energiproduktion som fastlagts enligt naturresurslagen. Andra skyddsintressen såsom naturvård, friluftsliv m.m. bedöms inte påverkas i någon större utsträckning.

Fall 1b innebär att markanläggningarna för djupförvar förläggs inom Simpevarpshalvön och att transporttunnel och djupförvaradel förläggs på som mest ca 10 km radie från Simpevarpshalvön. Av den redovisning som lämnats rörande gällande skyddsbestämmelse i denna rapport samt Birgerssons omnämnda rapport, framgår att ett utförande av djupförvar enligt fall 1 b kan ske enbart i en västlig

sektor, om det skall undvikas risk för påverkan på det skydd som utlagts i området till förmån för naturvård och friluftsliv.

Väl är att märka att för de fall den djupt liggande förvarsdelen placeras ca 10 km från ovanjordsdelen, hamnar djupförvaret i trakten av Europaväg E22. Det må i sammanhanget framhållas att tillfartstunneln torde kunna utföras på varierande sätt varför djupförvarsanläggningen kan komma att ligga mindre än 10 km från Simpevarpshalvön.

Något hinder mot utförande av ett djupförvar enligt fall 1 b med underjordsförvaret inom en sektor väster om Simpevarp synes inte föreligga. Förläggningen i sig av djupförvaret torde alltså inte utgöra något störande moment för bevarandeintressena.

Fall 1b kan även utföras på sådant sätt att markanläggningen utföres på Simpevarpshalvön och den djupt liggande förvarsdelen i annat väderstreck än vad ovan behandlats. Det innebär att underjordsdelen förläggs antingen under mark eller under havsytan. I båda fallen placeras djupförvaret under områden för vilka gäller skydd enligt naturresurslagen till fromma för naturvård och friluftsliv. Det förefaller sannolikt att ett sådant förvar skulle kunna komma till utförande utan att de nyssnämnda skyddsintressena skadas nämnvärt. För det fall ventilationsschakt och transportschakt erfordras på sträckan mellan markanläggningen och djupförvaret, uppkommer påtaglig konflikt med skyddsintressena. Det kan inte förutsättas att de arbeten som krävs och de byggnader som erfordras kan komma till utförande utan att skyddsintressena störs i sådan omfattning att lagbestämmelserna hindrar en lokalisering. Utgångspunkten för SKB bör därför i första hand vara att undvika förläggning av djupförvar under områden som angivits som särskilt skyddsvärda.

Ett alternativ skulle emellertid kunna vara att förlägga djupförvaret under havet. En sådan anläggning torde kunna utföras utan att påverkan på naturvård och friluftsliv uppkommer. Det förutsätter att ventilationstorn ej byggs. Om det av andra skäl är lämp-

ligt med förläggning till havs är inte en fråga som behandlas inom ramen för denna rapport.

I sammanhanget bör tilläggas att, för det fall anläggningsdelar förläggs norr om Simpevarp, konflikt uppkommer med bestämmelsen i naturresurslagen att exempelvis kärntekniska anläggningar inte får lokaliseras i området. En oprövad lagtolkningsfråga blir därvid om med lokalisering avses enbart markförlagda anläggningar eller om även anläggningsdelar djupt under det skyddade markområdet omfattas. Det kan förutsättas att den rättsliga prövningen av en nordlig förläggning kommer att dra extra tid. Det kan också förväntas att planerna kan komma att ogillas. En förläggning av underjordsdelar norr om Simpevarp bör därför inte komma ifråga så länge alternativa platser finns att tillgå.

I båda utförandefallen 1a och 1b uppkommer vid tunneldrivning och vid utförande av den första delen av djupförvaret betydande mängder losstaget berg. Det bör uppmärksammas att hanteringen av dessa bergmassor i sig kan innebära störningar för de angivna skyddsintressena. Hanteringen av massorna ovan jord bör därför utföras på sådant sätt att de skyddsvärda intressena inte påtagligt skadas. Detsamma gäller om djupförvaret utvidgas efter utvärdering av den första etappen.

4.4.2. *Alternativ lokalisering i Oskarshamns kommun*

En alternativ förläggning till Simpevarpsalternativen är det s.k. Fall 2, vilket innebär att djupförvaret förläggs inom Oskarshamns kommun på en plats där de geologiska och övriga förutsättningarna uppfylls samt där skyddsintressen inte fastlagts. De frågor som ovan behandlats saknar direkt relevans vid en sådan förläggning. Också fall 2 kan komma att utföras på sådant sätt att underjordsdelen ligger förskjuten i förhållande till markanläggningarna. Det kan därvid inte bortses från att de undre delarna kan hamna under skyddade markområden. Rörande betydelsen härav hänvisas till vad som ovan anförts. Däremot kan transporter till och från djupförvaret komma att beröra skyddsintressen av olika art och dignitet. Inom Oskarshamns kommun finns för närvarande endast två hamnar som

klarar de sjötransporter som förutsättes. Det är hamnen på Simpevarpshalvön och hamnen i Oskarshamns stad. Störningarna av transporter av använt kärnbränsle, bentonit och annat byggmateriel, blir beroende på var djupförvaret enligt Fall 2 förläggs. Med en väl genomförd lokaliseringsstudie kan flertalet skyddsvärda områden undvikas. Även i detta utförandefall måste hanteringen av bergmassor m.m. i utförandeskedet ske på sådant sätt att skyddsintressen ej träds för när. Här hänvisas åter till kommunens markdispositionsplan. Bil. C.

5. Vilka begränsningar finns mot att utföra djupförvar inom mark och vattenområde som ägs av annan än SKB

Av betydelse för det planerade djupförvaret för använt kärnbränsle i Sverige är i vilken mån anläggningen kommer att påverka inte endast mark och vattenområden utan även förhållanden på stort djup under markytan. Frågeställningen är väsentlig för bedömning av miljökonsekvenserna men också för att avgöra hur fastighetsägare och andra rättighetshavare kan komma att påverkas av förvaret. En avgörande fråga vid planeringen av djupförvaret är också möjligheterna för SKB att erhålla tillgång till mark och djupt liggande berg för tunneldrivning och djupförvar.

5.1 Allmänt om äganderättens utsträckning

Hela Sverige är indelat i fastigheter med noga angivna gränser. Ägarförhållandena är i det närmaste fullständigt redovisade i officiella register. Markområden på kalfjället samt större vattenområden och vatten ut mot territorialgränsen utgör undantag så tillvida att dessa områden inte är namngivna fastigheter samt att de tillhör staten.

Fastigheterna i Sverige är geografiskt avgränsade i markplanet. En fastighets utsträckning i sidled är således klart angiven. Fastighetsägarens dispositionsrätt följer gränsen till fastigheten. En fastighetsägare har i konsekvens härmed i princip inte någon beslutanderätt över förhållanden på grannfastigheter. Man får alltså som fastighetsägare vara beredd att tåla att betydande föränd-

ringar kan komma att genomföras på en grannfastighet. I sammanhanget må dock framhållas att i skilda lagstiftningar ges möjlighet för en negativt påverkad fastighetsägare att erhålla ersättning, om skada uppkommer till följd av förändringar på grannfastighet.

Om äganderättens utsträckning i sidled är klart definierad gäller inte detsamma för fastighetsägarens dispositionsrätt i djupled. I fastighetsregister, lantmäteriförrättningar eller andra fastighetsrättsliga sammanhang anges inte något om fastigheters utformning på djupet.

Från tid till annan har frågan om lagstiftning i denna fråga kommit på tal. Exempelvis har planer funnits att begränsa fastighetsägarens äganderätt till ett markdjup motsvarande normalt plogdjup. Tankarna har emellertid inte lett till någon lagstiftning. Tvärtom kan konstateras att under senare år, efter Sveriges inträde i den Europeiska gemenskapen, har skyddet för den enskilda äganderätten snarast förstärkts.

Det har i vissa sammanhang framförts att det nuvarande rättsläget skulle vara otillfredsställande. Det gäller särskilt förutsättningarna för utförande av anläggningar under mark ävensom förutsättningarna för kreditgivning för dylika projekt. Exempel på detta utgör (SweBeFors rapport s 9). Prövning av byggande under mark Särskilt väg- och järnvägstunnlar samt SOU 1996:87 Tredimensionell fastighetsindelning, Betänkanden av utredningen Om tredimensionellt fastighetsutnyttjande. Förslagen som framförts i rapporterna har inte blivit föremål för lagstiftningsarbete.

I den mån det över huvud taget anses oklart hur äganderätten sträcker sig i djupled, må hänvisas till att nyssnämnda utredning alls kommit till utförande. Förhållandena kan inte tolkas på annat sätt än att fastighetsägares dispositionsrätt och äganderätt sträcker sig till jordens medelpunkt. Det är en annan sak att denna dispositionsrätt och äganderätt kan komma att urholkas med stöd av gällande lagstiftning såsom exempelvis minerallagen, vattenlagen och annan expropriationsrättslig lagstiftning. Det är

viktigt att framhålla att, i de fall äganderätten inskränks med stöd av lag, det regleras i lag hur skadereglering skall ske för den skada som kan uppkomma. Normalt ersätts den negativa förändringen av fastighets marknadsvärde som åtgärderna medför. I princip skall fastighetsägaren hållas helt skadeslös. Även annan än direkt berörd markägare kan erhålla ersättning för skador och olägenheter.

5.2 Allmänt om vilket markbehov som erfordras vid utbyggnad av djupförvar

Utformningen av ett planerat djupförvar kan såsom ovan anmärkts ske enligt tre principiella alternativ som benämnts Fall 1a, 1b och 2.

Den redovisning som nedan följer utgår från förutsättningen och antagandet att inverkan av djupförvaret är jämförbar med "normala" byggnadsåtgärder av motsvarande slag. Beträffande det mycket djupt liggande djupförvaret saknas av naturliga skäl annat jämförelse-material än Äspölaboratoriet strax norr om Simpevarpshalvön samt erfarenheter från gruvdrift. Betydande erfarenheter finns i övrigt från tunneldrivningar och övriga underjordsarbeten.

De i markytan belägna anläggningsdelarna, kontorsbyggnader, intagsanordningar, tunnelnedfart m.m. kräver tillgång till mark i sådan omfattning att markens nuvarande användning totalt förändras. Med hänsyn till anläggningens art och förhållandena i övrigt måste berörd markareal ägas av SKB.

I markytan kommer också att erfordras betydande områden för byggetablering, hantering av bergmassor m.m. I den utsträckning dessa markytor endast erfordras under utförandeskedet, kan marken återgå till markägare med full dispositionsrätt. Något uppenbart behov för SKB att äga sådan mark föreligger inte.

Vid utförande enligt alternativ Fall 1a sker tunneldrivning till djupförvarsdelen serpentinformat rakt under de i markplanet belägna anläggningarna. Med hänvisning till vad som nyss sagts be-

träffande äganderättens utsträckning i djupled ävensom kravet att SKB skall äga fastigheterna inom vilka markanläggningarna utförs, kommer underjordsdelarna att utföras inom fastighet som förvärvats av SKB. Inverkan på grannfastigheter vid utförande av Fall 1a följer av störningar av byggnadsarbeten m.m. Underjordsarbetena kommer också att påverka grundvattensituationen i området vilket kan innebära skadliga förändringar på grannfastigheter. Sådana förändringar åtgärdas eller ersätts med stöd av lag.

Enligt utförandealternativ Fall 1b förläggs markanläggningarna inom Simpevarpshalvön. Vad som nyss anförts därom för Fall 1a gäller även alterantivet 1b. Tunneldrivning och underjordsanläggningar kommer emellertid att utföras inom en radie av ca 10 km från Simpevarpshalvön. Tunneln förläggs på allt större avstånd från markytan och djupförvarsdelen slutligen på ca 500 m under marknivå. I takt med att tunneln sänker sig mot djupet, kan förutsättas att inverkan på berörda fastigheter ovan tunneln minskar. Det gäller såväl påverkan av förändrade grundvattenförhållanden som det förhållandet att enskilda fastigheter kan ha borrhållanden som kan komma att påverkas. Uppkommer skada skall den ersättas.

En ytterligare påverkan som uppkommer vid utförande enligt nu aktuellt alternativ är förekomsten av ventilationsschakt och persontransportschakt som kan komma att erfordras längs tunnelsträckningen. Förutom att sådana schakt skall utföras rent byggnadstekniskt, erfordras också ianspråktagande av mark för ventilationskorstenar och hissmaskinerier, tillfartsvägar m.m. I likhet med vad som tidigare anförts beträffande äganderätt till fastighet på vilka markanläggningar utföres, bör i dessa fall SKB i första hand med äganderätt disponera mark för ventilationsanordningar, hisschakt m.m.

I övrigt synes inte något behov av dispositionsrätt till markplanet erfordras längs tunnelsträckning och inte heller ovan djupförvarsdelen. Vid dessa platser räcker det med servitutsrätt att bibehålla och nyttja underjordsanläggningarna. Måhända kan det av

psykologiska skäl likväl befinnas önskvärt att förvärva ytterligare mark ovanför anläggningsdelarna.

Enligt utförande alternativ Fall 2, enligt vilket djupförvaret förläggs inom Oskarshamns kommun utan någon direkt sammankoppling med Simpevarpshalvön, gäller samma förhållanden som enligt Fall 1b. Eftersom en samordning med anläggningarna på Simpevarpshalvön inte kan ske enligt Fall 2 torde dock större markområden erfordras i anslutning till markanläggningarna för djupförvaret. Vidare torde mark komma att behöva ianspråktagas för utförande av transportvägar, alternativt järnvägar, som erfordras för de tunga samt volymkrävande transporter som går till och från djupförvaret.

5.3 Frivilliga upplåtelser respektive tvångsvis ianspråktagande av fastigheter

Med utgångspunkt från det principiella behov av tillgång till annan tillhörig mark enligt avsnitt 5.2, må framhållas att SKB så långt möjligt strävar efter frivilliga uppgörelser med berörda fastighetsägare och övriga rättighetshavare. En frivillig hantering är på alla sätt önskvärd. Erfarenhetsmässigt kan dock konstateras att förutsättningar att träffa jämlika uppgörelser med ett större antal fastighetsägare är begränsade. Inte sällan visar det sig att enskilda fastighetsägare har alltför avvikande och ibland orealistiska, förväntningar på kompensation vid upplåtelse av mark. SKB kan därför nödgas tillämpa de möjligheter som den svenska lagstiftningen ger för tvångsvis ianspråktagande av annan tillhörig mark vid utförande av för landet väsentliga anläggningar. Det bör dock genast framhållas att för det fall tvångsvis ianspråktagande blir aktuellt, lagstiftningen ställer krav på att full ersättning för skada skall utgå.

5.4 Rättsliga förutsättningar för ianspråktagande av mark för utförande och drift av djupförvar

Ett djupförvar för omhändertagande av det använda kärnbränslet från det svenska kärnenergiprogrammet är en riksangelägenhet. Det råder en bred parlamentarisk enighet om att förvaring av kärnav-

fallet skall ske inom Sveriges gränser. SKB planerar därför att ett djupförvar skall utföras inom landet, för det fall annan metod för omhändertagande av avfallet inte aktualiseras.

För att angelägna projekt ej skall kunna stoppas av enskilda markägare ger expropriationslagen möjlighet till tvångsvis förvärv av mark som erfordras för samhällsnyttiga anläggningar som djupförvar.

I praktiken torde inte andra möjligheter föreligga att anspråktaga mark. Formellt kan i och för sig en kommun genom utarbetande av detaljplan som avser djupförvaret och dess skilda anläggningar, skapa en förutsättning för tvångsvis ianspråktagande av mark. Ett sådant genomförande förefaller emellertid inte särskilt sannolikt och inte heller önskvärt vid beaktande av den tid ett sådant ärende kan komma att dra med hänvisning till överklaganden m.m.

5.5. Kort om prövningsförfarandet enligt expropriationslagen

Förutsättningar för expropriation av mark föreligger bland annat för att tillgodose allmänt behov av elektrisk kraft eller annan drivkraft eller annan nyttighet eller av att bortföra eller oskadliggöra avloppsvatten eller annan orenlighet. Enligt förarbetena innefattas i denna bestämmelse även åtgärder som avser enbart omhändertagande av radioaktiva avfallsprodukter, även om därmed inte sker något oskadliggörande i egentlig mening.

Expropriationslagen kan också bli aktuell vid prövning av möjligheter att utföra enskilda och allmänna vägar, ledningar samt järnväg.

Tillfartstunneln till djupförvaret kommer att kunna passera under åtskilliga fastigheter. Inverkan på ovanliggande fastigheter komma att variera med tunneldjupet. Störningar till följd av buller och skakningar avtar med avståndet till markytan. Detsamma gäller inverkan på grävda och borrade brunnar. Här är att märka att privata borrade brunnar för värmeutvinning numera inte sällan kan ha djup

närmare 200 m. Risken för sättningar och likartade skador avtar också med djupet.

Tillståndet att ianspråktaga mark tillhörig annan enligt expropriationslagen lämnas av regeringen. Eftersom regeringen avgör frågan om lokalisering av ett djupförvar enligt nu gällande bestämmelser enligt naturresurslagen samt även framgent enligt den blivande miljöbalken, utgör frågan om tillstånd till expropriation en naturlig del av den handläggning som följer enligt de nyss nämnda lagarna.

Regeringens bifallsbeslut i ett expropriationsärende ger de geografiska gränserna för det område som skall exproprieras. Här kan åter anmärkas att det inte nödvändigtvis föreligger behov att exproprieras fastigheters markyta där endast är fråga om djupt liggande tunneldelar. På dessa sträckor kan enligt expropriationslagen en servitutsrätt ges för utförande och bibehållande av tunnel eller andra underjordselar. Exempel på tunnlar som går långa sträckor under mark med servitutsliknande rätt är tunnlar för vattenkraftverk. Även tunnelbanan i Stockholm är ett exempel.

Kvarvarande frågor om förutsättningar för tillträde till mark och fastställande av ersättningar till berörda fastighetsägare, handläggs i första instans av fastighetsdomstol. De behandlade ersättningsfrågorna kan därefter överklagas till hovrätt samt till Högsta domstolen. I sistnämnda fall förutsättes prövningstillstånd.

Enligt grundregeln skall skadeersättningar utbetalas innan den exproprierade marken kan tillträdas. Med hänsyn till att prövningen av ersättningsfrågorna kan dra ut avsevärt på tiden, finns förutsättningar att erhålla tillstånd till s.k. förtida tillträde. Ersättningsfrågorna handlägges då samtidigt som byggnadsarbeten bedrivs.

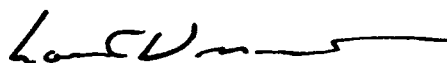
Det är väsentligt att framhålla att den som tillåts exproprieras annan tillhörig mark skall betala full ersättning för den skada som uppkommer. Vidare ersätts fastighetsägare för kostnader för

juridiskt och tekniskt biträde i domstolen ävensom andra rättegångskostnader. Fastighetsägaren skall alltså hållas helt skadeslös. Det kan dock sällan undvikas att fastighetsägare trots detta känner olust till följd av att de tvingats avstå mark och att de fått sin pågående markanvändning förändrad.

5.6 Sammanfattande synpunkter rörande åtkomst av mark för djupförvar

Fastighetsägares äganderätt över fastigheter följer de yttre gränserna i markplanet och sträcker sig i djupled i princip till jordens medelpunkt. Det innebär att ett djupförvar för använt kärnbränsle kommer att beröra ett större eller mindre antal fastighetsägare, beroende på var djupförvaret förläggs och hur det utformas. Som framhållits är ett omhändertagande av det svenska använda kärnbränslet en angelägenhet för Sverige. Det skulle inte vara rimligt att enskilda fastighetsägares inställning till projektet skulle kunna påverka dess lokalisering och närmare utformning. Gällande lagstiftning ger SKB möjligheter att förvärva erforderlig mark för djupförvar, för det fall frivilliga överenskommelser inte kan träffas. Det är även väsentligt att framhålla att i den tvångssituation fastighetsägare försätts, ger lagen rätt till full ersättning för skada.

SKB har vid ett flertal tillfällen framhållit att SKB strävar efter frivilliga överenskommelser med berörda parter. En sådan lösning av konflikter är på många sätt önskvärd och bör så långt möjligt eftersträvas. Lagstiftningen ger härutöver en garanti för att ett djupförvar skall kunna komma till utförande med en lokalisering som från säkerhetsmässiga och miljömässiga aspekter bedöms lämplig.

Louis Vasseur

